

ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Розглянуті існуючі підходи до оцінки розвитку промислового виробництва. Вся сукупність підходів поділена на чотири групи. Визначення показників пропонується здійснювати відповідно напрямків організаційно-технічного розвитку виробництва.

Existing approaches to an estimation of development of industrial production are considered. All set of approaches is divided into four groups. Definition of parameters is offered to be carried out according to directions of organizational - technical development of manufacture

В умовах формування ринкової економіки однією з найактуальніших проблем є проблема забезпечення економічного розвитку виробництва. Розвиток виробничих соціально-економічних систем оцінюється за допомогою ряду показників [1]. В економічній теорії і практиці господарювання існують різні підходи, які принципово різняться між собою і мають певні переваги та недоліки [2]. Всю сукупність підходів можна поділити на ряд груп. До першої групи відносяться об'ємні показники, які оцінюють окрему ділянку господарчої діяльності і функціонування підприємства. Так при оцінці життєвого рівня підприємства пропонується обсяг продаж. Такий показник відтворює короткострокові коливання в обсязі продукції, що виробляється.

В якості показників розвитку підприємства рекомендуються витрати, результати, показники ефективності діяльності без жодної пропозиції їх розрахунку.

Другу групу становлять сукупність факторів і показників. До сукупності факторів віднесені первинні цілі, тип лідера, організаційний характер, організаційний образ, концентрація енергії, центральна проблема, тип планування, метод управління, організаційна модель сукупність показників формують профіль виробництва, розмір компаній, стійкість компаній, витрати на науково-дослідну та дослідно-конструкторську роботу, фактор сили в конкурентній боротьбі. Для оцінки розвитку фірми поділяються на чотири

типи: комутанти (“Миші”), патієнти (“Лиси”), віоленти (“Леви”, “Слони”, “Бегемоти”), експлеренти (“Ластівки”). Слід зазначити, що за допомогою розроблених показників оцінити стан конкретної фірми не має можливості, так як банкрутом може бути як фірма-комутант, так і фірма-віолент, тобто не залежно від їх типу.

До третьої групи віднесені показники, які характеризують організаційну структуру, погодження еволюції з організаційною структурою та якості управління. Оцінка розвитку компанії по організаційній структурі управління передбачає виділення п'яти фаз її розвитку: створення бізнесу (творча частина); управління (формалізація, побудова структур та систем управління); делегування; координація; співробітництво.

Для кожної фази подається відповідна характеристика. Недоліком даного критерію є відсутність його кількісного обчислення.

Оцінку розвитку міжнародної компанії в залежності від ускладнення її організаційної структури рекомендується здійснювати по ступеню залучення до проведення міжнародних операцій.

Розроблені фактори розвитку менеджменту по п'яти фазам зростання організації. До компонентів менеджменту віднесені такі як: центр зосередження менеджменту; організаційна структура; стиль управління вищого керівництва; системи мотивації, системи та об'єкти контролю.

В даному випадку результативність розвитку фірми залежить від адекватності компонентів менеджменту її внутрішньому і зовнішньому середовищу.

Четверту групу формують показники для оцінки великомасштабних економіко-виробничих систем (ВЕВС). Головним показником виступає градієнт зміни ВЕВС. Він визначається потенціалом (Пп); станом (Sp), що характеризується складом елементів (3_1), зв'язком (3_2), структурою (3_3) і стратегією (3_4); стійкістю (Уп) та ефективністю (Еп). Для кількісної оцінки матеріально-фінансового потенціалу (Пп) та ефективності (Еп) рекомендується показник конкурентного статусу ВЕВС без обґрунтування доцільності його

застосування в якості критерію градієнта зміни BEBC.

На основі проведених досліджень нами пропонується визначати показники по напрямкам організаційно-технічного розвитку виробництва [3].

До першого напрямку відносяться заходи по вдосконаленню діючого виробництва, а саме встановлення нового обладнання натомість фізично та морально зношеного, додаткового або більш досконалого устаткування по уловлюванню шкідливих речовин з викидів у атмосферу або стічних вод, заміна каталізатора на більш ефективний, вдосконалення технології виробництва, збільшення обсягів виробництва продукції на існуючих виробничих потужностях.

До другого напрямку організаційно-технічних заходів відносяться вдосконалення організаційної структури управління, організації виробництва та праці.

В умовах обмеження фінансових ресурсів найбільш привабливим є напрямок розвитку, який не потребує значних витрат. Саме до цього напрямку відноситься поліпшення використання виробничих потужностей олійно-жирової галузі.

При прогнозуванні розвитку виробництва продукції комплексного використання матеріальних ресурсів доцільно розраховувати перш за все об'ємні показники, зокрема обсяги виробництва в натуральному обчисленні з урахуванням номенклатури, асортименту, якості продукції. Натуральні показники в межах однієї галузі дозволяють найбільш достовірно відобразити результати розвитку виробництва, продуктивність праці.

В якості вартісних рекомендуються сумарні витрати, результати, економічний ефект за період упередження.

Оцінка результатів та витрат здійснюється на основі існуючих методичних розробок. Так вартісна оцінка результатів за розрахунковий період визначається за формулою:

$$P_m = \sum_{t=n}^k P_t \cdot \alpha t, \quad (1)$$

де P_t - вартісна оцінка результату в 1-му році розрахункового періоду;

t_n - початковий рік розрахункового періоду;

t_k - кінцевий рік розрахункового періоду;

αt - коефіцієнт дисконтування.

За розрахунковий період прийнято період упередження.

Поряд с цим слід враховувати особливості розвитку виробництва продукції олійно-жирової галузі. До останніх відноситься комплексність використання сировини, залежність розвитку виробництва продукції від стану сировинної бази. Враховуючи вище зазначене, вартісну оцінку результату від виробництва продукції комплексного використання сировини в t -му році слід розраховувати як:

$$P_t = \sum_{i=1}^n (C_{1i} - C_{2i}) \cdot B_{2i}, \quad (2)$$

де C_{1i}, C_{2i} - собівартість i -го виду продукції до та після впровадження організаційно-технічних заходів розвитку виробництва;

B_{2i} - обсяг виробництва i -го виду продукції після впровадження організаційно-технічних заходів;

n - число найменувань продукції;

До вартісної оцінки витрат на здійснення організаційно-технічних заходів по подальшому розвитку виробництва продукції входять витрати на модернізацію та поновлення обладнання, витрати на інтенсифікацію розвитку сировинної бази, зокрема підвищення врожайності соняшника. Це потребує використання ефективних мінеральних добрив, засобів захисту рослин, передових технологій вирощування рослин. Одержана, таким чином, вартісна оцінка витрат повинна бути визначена за період упередження:

$$B_t = \sum_{t=n}^k B_{ti} \cdot \alpha t, \quad (3)$$

де B_{ti} - витрати на здійснення організаційно-технічних заходів розвитку виробництва i -го виду продукції в t -му році.

Витрати на здійснення організаційно-технічних заходів в t -му році

розраховуються як:

$$B_{ti} = \sum_{t=n}^k B_{mti} + B_{ct} , \quad (4)$$

де B_{mti} - обсяг інвестицій в модернізацію виробництва i -го виду продукції в t -му році;

B_{ct} - обсяг інвестицій в розвиток сировинної бази.

Економічний ефект від розвитку виробництва продукції комплексного використання сировини визначається по різниці між вартісною оцінкою витрат з урахуванням факторів ризику та інфляції за формулою:

$$E_m = (P_m - B_m) * K_p * K_i, \quad (5)$$

де K_p - коефіцієнт ризику;

K_i - коефіцієнт інфляції.

Коефіцієнт ризику враховує коливання врожайності соняшника, яка залежить не тільки від інвестицій в здійснення агротехнічних заходів, але й від природно-кліматичних умов. Коефіцієнт інфляції визначається на основі аналізу цього показника за період, який передує прогнозованому.

На основі розрахунків вище зазначених показників розробляється рішення про доцільність подальшого розвитку виробництва.

Список літератури: 1. Афанасьев Н.В., Рогожин В.Д., Рудыка В.И. Управление развитием предприятия: Монография. -Х.: Издательский Дом «ИНЖЕК», 2003. - 184 с. 2. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим МО. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: Монографія. - Х.: Видавничий Дім “ІНЖЕК”, 2003. - 328с. 3. Афанасьев М.В., Телишевська Л.І., Рудика В.І. Оцінка ефективності організаційно-технічних заходів: Навчальний посібник. -Х.: Видавничий Дім “ІНЖЕК”, 2003. - 288с.

Поступила в редколлегию 21.04.05